

Shahid Rajaei Teacher Training University- Iran
Ontological Researches
Semi-Annual Scientific Journal
ISSN (print): 2345-3761 (online): 2676-4490
Type: Research

Vol.14, No. 27
Spring & Summer 2025

Journal Homepage: www.orj.sru.ac.ir

The Relationship Between Plato's Ontological Perspective and His Ethical Theory

Fatemeh Aghajani¹
Ramezan Mahdavi Azadboni²
Kokab Darabi³

Abstract

In Plato's philosophy, the importance of ethical human life stems from the sublime status of the soul - a spiritual and divine substance that originates from the Form of the Good. Plato believes that humans, through the use of reason and by means of free creation, must themselves take steps toward recognizing virtues and attaining true happiness. One important aspect in analyzing any ethical system is examining its presuppositions and metaphysical foundations. In this regard, Plato's ethical view cannot be examined independently of his ontological discussions, but must be

¹. MA of Islamic Philosophy and Theology: University of Mazandaran, Iran, corresponding author
ftmh.aghajani99@gmail.com

². Associate Professor, University of Mazandaran, Babolsar, Mazandaran, Iran
r.mahdavi@umz.ac.ir

³. Assistant Professor, University of Mazandaran, Babolsar, Mazandaran, Iran
k.darabi@umz.ac.ir

Received: 15/03/2025
Reviewed: 03/04/2025
Revised: 29/06/2025
Accepted: 13/07/2025

analyzed in connection with his Theory of Forms and the status of the Form of the Good. The main issue of this research is to investigate the influence of the ontological foundations of Plato's philosophical system on his ethical theory. It particularly emphasizes that the ethical structure proposed by Plato is based on a metaphysical foundation in which the Form of the Good is not only the ultimate criterion of goodness, but also the existential and epistemic source of all moral virtues. The Form of the Good is ethics itself. Understanding ethics and forming an ethical life requires aligning moral actions with absolute ethical Forms. Therefore, establishing an ethical life worthy of human status would be impossible without metaphysical understanding.

Keywords: Plato, Ethics, Ontology, Form of Good.

Problem Statement

The question of how to live is fundamentally connected to human happiness. Given humanity's unique creation, people have always sought the highest form of living. This pursuit has led them to discover values befitting their noble status. The human soul requires a set of principles to distinguish virtue from vice and guide it through life's dilemmas. In other words, ethics is what sustains social life, and without it, there would be no meaningful distinction between the elevated status of humans and other beings devoid of intellect and reason.

According to Plato, the realization of ethics in society depends first on the attainment of ethics by the individual. In his philosophy, moral principles do not belong to the sensible world (Timaeus, 52, a, 1-4). Instead, ethics and its absolute Forms originate from the essence of the Form of the Good, belong to the intelligible realm of Forms, and are inherent in the fabric of existence and the cosmos (Strauss, 2012, p 53). Thus, ethical concepts cannot be separated from ontology. The dependence of ethics on ontological foundations can be observed in the soul's role in comprehending moral Forms (Löwe, 2021, p 4). This study seeks to answer two key questions:

What is the foundational principle of Plato's ethical system, and how is it connected to the world of Forms?

How does Plato's ontological (metaphysical) perspective shape his ethical theory?

Method

This study employs a descriptive-analytical approach, examining Platonic texts and interpretations by scholars to elucidate the intrinsic connection between metaphysics and ethics in Plato's thought.

Findings and Results

The soul is the most essential substance capable of comprehending ethics, and it is the only entity that obliges humans to live ethically. This demonstrates that Plato's ethical theory is directly grounded in a particular anthropology—one that views

humans as possessing a soul. Without such a faculty and its constituent parts, Plato's ethical theory, which is based on the harmony of the soul's components, would not exist. Thus, self-knowledge is the first step toward understanding ethics and metaphysics. Without knowledge of the soul, true understanding is impossible (Republic, 590, d, 1-5), and without understanding, no enduring ethics can be realized in humans.

To grasp Plato's ethical theory, one must first understand his conception of the soul, as the soul serves as the mediating link between metaphysics and the sensible world (Field, 1913, p. 74). In the *Timaeus*, while explaining the structure of the cosmos, Plato states that the World Soul was crafted by the Demiurge based on eternal Forms, and the human soul is a microcosm of it. This indicates that human ethics is not merely an internal or individual matter but a reflection of cosmic order (Phaedrus, 246, b7-c, 1). When ethics is realized at the level of the soul, it contributes to cosmic harmony—what Plato calls "cosmic justice".

Moreover, each part of the universe possesses its own unique energy. If these energies align with the World Soul's virtue and fulfill their designated functions, they contribute to the amplification of goodness. Souls carry this energy, which is why some scholars speak of the influence of celestial movements on human psychological and spiritual conditions—i.e., the soul. In other words, the force of goodness generated by ethical actions radiates and affects other souls and all parts of the universe, particularly the World Soul. In the *Cratylus*, Plato refers to this energy—or the virtuous force flowing through the air—as "aether" (Cratylus, 410b5-6).

Knowing the World of Forms is synonymous with knowing virtue, meaning that a truly ethical act is a conscious and rational imitation of its corresponding Form. The ethics of Plato's philosophy rests on absolute and unchanging Forms because they emanate from the Form of the Good (Lotfi, 1996, pp. 1028-1029). We attribute existence to the Form of the Good because being is not mere existence—it depends on the existence of others—whereas true being is self-subsistent (Shakibapour, 2010, p. 102). Thus, the Form of the Good, as the sovereign of the intelligible realm, disseminates all ethical Forms and establishes the foundation of this higher world on virtue. (Ross, 1952, p. 14-15)

Metaphysics aids us in recognizing the Form of the Good, the source of all ethical existence (Cornford, 2013, p. 263). If humans attain true knowledge of the Form of the Good, they can discern authentic ethical principles that ensure eternal happiness and embody an ethical life. Those who engage in metaphysical inquiry pave the way toward the Good and true happiness.

References

- Cooper J. M. *Plato: Complete Works*. United States: Hackett Publishing Company; 1997.
- Cornford F. *Plato's theory of knowledge*. Britain: Routledge; 2013.

- Field G. *Socrates and Plato: A Criticism of Professor AE Taylor's' Varia Socratica*. Britain: Parker & Company, 1913.
- Lotfi M H. [Translation of *Greek Thinkers*]. Gomperz T (Author). Volume 2. Tehran: Kharazmi; 1996. Persian
- Strauss. L, Joseph C. *History of political philosophy*. United States: University of Chicago Press; 2012.

Shahid Rajaei Teacher Training University- Iran
 Ontological Researches
 semi-annual scientific journal
 ISSN (print): 2345-3761 (online): 2676-4490
 Type: Research

Vol.14, No. 27
 Spring & Summer 2025

پژوهش‌های هستی‌شناختی
 دو فصلنامه علمی
 نوع مقاله: پژوهشی
 سال چهاردهم، شماره ۲۷
 بهار و تابستان ۱۴۰۴
 صفحات ۸۱-۱۰۹

رابطه نگرش هستی‌شناختی افلاطون با نظریه اخلاقی او

فاطمه آقاجانی^۱

رمضان مهدوی آزادبنی^۲

کوکب دارابی^۳

چکیده

در فلسفه افلاطون، اهمیت زیست اخلاقی انسان ریشه در جایگاه متعالی نفس دارد؛ نفسی که جوهری مجرد و الهی است و از مثال نیک نشأت گرفته است. افلاطون بر این باور است که انسان، با بهره‌مندی از قوه عقل و به واسطه آفرینش آزادانه، باید خود در مسیر شناخت فضایل و نیل به سعادت حقیقی گام بردارد. یکی از ابعاد مهم در تحلیل هر نظام اخلاقی، بررسی پیش‌فرض‌ها و مبانی متافیزیکی آن است. در این راستا، دیدگاه اخلاقی افلاطون را نمی‌توان به‌صورت مستقل از مباحث هستی‌شناختی او بررسی کرد، بلکه باید آن را در پیوند با نظریهٔ مَثَل و جایگاه مثال نیک تحلیل کرد. مسألهٔ اصلی این

^۱. دانش آموخته کارشناسی ارشد دانشگاه مازندران، بابلسر، ایران، نویسنده مسئول ftmh.aghajani99@gmail.com

^۲. دانشیار گروه فلسفه و کلام اسلامی دانشگاه مازندران، بابلسر، ایران r.mahdavi@umz.ac.ir

^۳. استادیار گروه فلسفه و کلام اسلامی دانشگاه مازندران، بابلسر، ایران k.darabi@umz.ac.ir

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۱۲/۲۵

تاریخ داوری: ۱۴۰۴/۰۱/۱۴

تاریخ اصلاح: ۱۴۰۴/۰۴/۰۸

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۴/۲۲

پژوهش، واکاوی تأثیر مبانی هستی‌شناسی نظام فلسفی افلاطون بر نظریه اخلاقی اوست. به‌ویژه تأکید می‌شود که ساختار اخلاقی مورد نظر افلاطون بر بنیانی متافیزیکی استوار است که در آن، مثال‌نیک نه تنها معیار غایی خیر، بلکه منشأ وجودی و معرفتی تمام فضایل اخلاقی است. مثال‌نیک، خودِ اخلاق است. درک اخلاق و شکل‌دهی زندگی اخلاقی نیازمند مطابقت فعل اخلاقی با مثال‌های مطلق اخلاقی است. بنابراین پی‌ریزی زندگی اخلاقی شایسته جایگاه انسان، بدون درک متافیزیک ممکن نخواهد بود. این پژوهش با روش توصیفی-تحلیلی و بر اساس بررسی متون افلاطونی و تفاسیر مفسران، پیوند درونی میان متافیزیک و اخلاق در اندیشه افلاطون را تبیین می‌کند.

کلمات کلیدی: افلاطون، اخلاق، هستی‌شناسی، نفس، مثال‌نیک.

طرح مسأله

چگونه زیستن رابطه مستقیمی با سعادت بشر دارد. انسان با آفرینش ویژه خود، همیشه در جستجو عالی‌ترین شیوه زندگی بوده‌است. به همین دلیل به کشف ارزش‌های متناسب با جایگاه رفیع خود می‌پرداخت. نفس او نیازمند مجموعه قوانینی است که فضیلت را از رذیلت تفکیک سازد و او را در دوراهی‌های زندگی رهنمون باشد. علم اخلاق با توجه به بُعد نفسانی انسان، سعی در شناسایی والاترین شیوه حیات شایسته انسان دارد. به عبارتی دیگر، اخلاق، عامل تداوم حیات اجتماعی بشر است و زندگی فاقد آن، تفاوتی را در میان جایگاه والای انسان و دیگر موجودات بی‌بهره از شعور و عقل ایجاد نمی‌کند. افلاطون، بیش از هر مبحثی، به اخلاق و تأثیر آن در سعادت انسان پرداخته‌است. از نظر او، تحقق اخلاق در شهر، مشروط بر نائل‌شدن اخلاق در فرد است. در رساله جمهوری، اسباب و شرایط زندگی اخلاقی متناسب شأن انسان، به طور مفصل، در بطن سیاست آرمان شهر، تشریح شده‌است. در نظر ما، فراگیری اصول اخلاقی عامل تداوم حیات راستین انسان خواهد بود و هر حیوان ناطقی باید در قلمرو اخلاقی قدم گذارد تا این نفس ارزشمند را با توجه به جهانی که از آن آمده است، مزین سازد. در اندیشه افلاطون، مبانی اخلاقی متعلق به جهان محسوسات نیستند، به همین سبب، او مخالف سرسخت نسبی‌گرایی سوفسطاییان بود که اخلاق را متغیر و دگرگون‌پذیر، در جوامع و فرهنگ‌ها قلمداد می‌کردند و آنان را اموری قرارداری و ساخته دست بشر می‌دانستند. در نظام فکری افلاطون، اخلاق و مثال‌های مطلق آن، نشأت گرفته از ذات مثال‌نیک و وابسته به جهان مُثُل و جاری در متن هستی

و کیهان می‌باشند. از این‌رو مفاهیم اخلاقی قابل انفکاک از هستی‌شناسی نیستند. وابستگی اخلاق به گستره هستی‌شناختی را می‌توان در نقش نفس در درک مثال‌های اخلاقی مشاهده کرد. نفس انسان به‌عنوان یکی از برجسته‌ترین مبانی هستی‌شناسی افلاطون، دارای ارتباط دو سویه با عالم مثال و جهان محسوسات است و تحقق اخلاق در جهان دیدنی‌ها، منسوب به آن می‌باشد. از سوی دیگر، یگانه مخلوقی که می‌تواند با رعایت قوانین اخلاقی، زندگی مطلوب و شایسته را تحقق بخشد، نفس است. نحوه شکل‌گیری زیست اخلاقی انسان و سعادت‌مندی او به میزان معرفت نفس به منشأ اخلاق که همانا مثال‌نیک است، باز می‌گردد. دریافت چنین معرفتی نیازمند حفظ تعادل اجزای نفس با یکدیگر و هماهنگی نفس و بدن می‌باشد. انسان به معنای راستین‌شدن و نهادن اخلاق در حیات حقیقی، وابسته به درک نفس از عالم برتر و قدرت خرد در کنترل امیال جسمانی است. انسان اخلاقی، خود نمودی از مثال‌نیک خواهد بود. بنابراین تأثیر مبانی هستی‌شناسی افلاطون بر نظریه اخلاقی او غیرقابل انکار است و علاوه بر این، در فلسفه افلاطون تمامی علوم بر یکدیگر تأثیر و تأثر متقابل دارند. لذا پیوند بین دیدگاه هستی‌شناختی و نگرش اخلاقی افلاطون را می‌توان این‌گونه ملاحظه کرد. پژوهش حاضر تلاش دارد تا به دو پرسش پاسخ دهد: نخست اینکه بنیاد نظام اخلاقی افلاطون بر چه اصلی استوار است و ارتباط آن با عالم مُثُل در چیست؟ و دوم آنکه نقش نگرش هستی‌شناختی (متافیزیکی) افلاطون در شکل‌گیری نظریه اخلاقی او چگونه استنباط می‌شود؟ بنابراین در ادامه تلاش می‌شود اجزای هستی‌شناسی افلاطون تشریح شود و سپس این عناصر در تناظر با نظریه اخلاقی او تبیین شود.

پیشینه پژوهش

پیرامون فلسفه افلاطون مقالات متعددی نگارش شده است. اما هیچ کدام از آنان به‌طور اختصاصی و مستقل به تأثیر و تأثر اخلاق و هستی‌شناسی بر یکدیگر نپرداخته‌اند که بیان سازند میان نظریه اخلاقی افلاطون با موضع‌گیری هستی‌شناختی او چه نسبتی وجود دارد، مقالات متافیزیکی موجود نیز صرفاً به نقش عالم مُثُل در مابقی علوم شناختی اشاره کردند و تنها به تشریح نظریه اخلاقی افلاطون پرداختند که در ادامه به آن اشاره می‌شود:

۱- فلسفه اخلاق و اخلاق حاکمان از دیدگاه افلاطون

نویسنده: محقق، مهدی؛ میردامادی، سیدمحمد؛ دست‌رنجی، حکیمه
پیک نور پاییز ۱۳۸۹ - شماره ۳۱ (13 صفحه - از ۶۸ تا ۸۰)

در این مقاله، اخلاق کاربردی مدنظر افلاطون در راستای سیاست تبیین می‌شود و نقش فیلسوف شاه در آرمان شهر، تعیین گشته است. به عبارتی تأثیر اخلاق حاکمان بر حیات بشر بررسی می‌شود.

۲- بررسی نظریه افلاطون در باب اخلاق

نویسنده: مطهری، مرتضی؛ جهاد ۲۸ اردیبهشت ۱۳۶۲ - شماره ۵۲ (2 صفحه - از ۲۰ تا ۲۱)

در این پژوهش نیز صرفاً به طور اجمالی، نظریه اخلاقی افلاطون توصیف گشته است و هیچگونه تحلیلی در حیطه هستی‌شناسی صورت نگرفته است. لذا پژوهش ما نقش مثال‌نیک را به عنوان هسته مرکزی متافیزیک و اخلاق افلاطون مورد تحلیل قرار می‌دهد و علاوه بر آن، نحوه ارتباط عناصر هستی‌شناسی افلاطون را با مبانی اخلاقی او می‌سنجد. مقاله حاضر با پژوهش‌های صورت گرفته، تمایز دارد. از این جهت، این مقاله یک پژوهش نوین و گام مفید در عالم فلسفه است.

متافیزیک (Μεταφυσική)

افلاطون هرگز به طور مستقیم تعریف مشخصی از متافیزیک ارائه نداده است و چنین واژه‌ای را در مکالمات او نمی‌توان یافت، اما از برخی گفتگوهای او درک می‌شود که فهم «متا» وابسته به آنچه مافوق محسوسات قرار دارد، است. هدف متافیزیک، تحقیق و فهم وجود ماورای محسوس در تقابل محسوس است. به همین دلیل، متافیزیک را نمی‌توان بر پایه تعریف مفاهیم، استنباط کرد، بلکه آن به ماهیت واقعیت یعنی آنچه حقیقتاً هست، ارتباط دارد (Hodigwe, 2017, p 156). متافیزیک افلاطون دو نوع از واقعیت را نشان می‌دهد: نوع اول حقیقتی از اشیای محسوس که محدود به زمان و مکان هستند، در سیلان و دگرگونی قرار دارند و با حواس درک می‌شوند. به عبارت دیگر، این عالم، جهان پدیدار گشتن و صیوروت مثال‌ها به صورت ناقص و فانی است که در امر محسوس، محسوس شده

و از اصالت خویش بیگانه گشتند (کینی، ۱۹۹۴، ص ۷۷). نوع دوم، واقعیت مثال‌ها (ایده) می‌باشد، که بلا تغییر و ثابت هستند و با خرد و تفکر استنباط می‌شوند (Timaeus, 52, a, 1-4) و همه چیز در این جهان، تابع نظم خدایی و خرد است. حقیقت نوع دوم، تبیین‌گر تکوین اخلاق در فلسفه افلاطون است.

بنابراین جهان، تصویری از عالم مُثُل است. تمام کثرات که از نوع واحدی باشند، دارای یک مثال مجرد هستند که کسی آن را خلق نکرده‌است. می‌توان برای فهم مثال از معانی چون، سرشت، واقعیت عینی که زیر نظر مفهوم قرار دارد و یا ویژگی که مفهوم را تعیین می‌بخشد، استفاده نمود (Ross, 1952, p 14-15).

قلمرو مثال‌ها دارای سلسله مراتبی است که از مثال کوچک‌تر در مرتبه پست‌تر شروع شده و به مثال‌های والاتر در مراتب عالی که در رأس همه آنان مثال‌نیک جای دارد، ختم می‌شود (استراترن، ۲۰۰۰، ص ۲۵) (Cornford, 2013, p 263). به عبارت دیگر، محور متافیزیک افلاطون، عالم مُثُل می‌باشد. در واقع افلاطون بنیادی‌ترین مبانی متافیزیکی خود را در مُثُل مجسم کرده‌است. هر یک از اصول متافیزیکی او در ارتباط با مُثُل تعریف می‌شوند و شناسایی آنان تنها از طریق مُثُل ممکن می‌شود. یکی از دیدگاه‌های نزدیک به باور متافیزیکی افلاطون، نظرگاه آکویناس از متفکران مسیحی دوره قرون وسطی است که یک علت هستی‌شناسی از فعل انسانی ارائه می‌دهد، که انسان با در نظر گرفتن مبنای متافیزیکی چون، خیر الهی و تمایل به سعادت، فعل خود را سازماندهی می‌کند (Löwe, 2021, p 4). این باور به اهمیت مثال خیر(نیک) به عنوان یک مبنای متافیزیکی مهم در فعل اخلاقی بشر در فلسفه افلاطون اشاره دارد. یکی از دلایل توجه و گرایش انسان به علم انتزاعی متافیزیک، حیرت فلسفی است که ناشی از عدم درک هستی‌واقعیاتی است که با ابزار تجربی حاصل نمی‌شوند (راس، ۱۹۹۸، ص ۲۴۰-۲۳۹).

این نوع شناخت به دیده عقل وابسته است و از امور حسی فراتر می‌رود. برخی از مسائلی مانند خدا، آزادی و بقای نفس، نیازمند فهم فرا حسی هستند، که برای رفع ابهامات در این سه حیطه نیازمند علم متافیزیک هستیم که هدف آن، یافتن راهکاری برای برطرف ساختن مشکلات مربوط به این مسائل است (کانت، ۲۰۱۰، ص ۷۷). تمامی سؤالات ماورای روزمره و فلسفی، به مافوق این جهان باز می‌گردد. همانگونه که افلاطون مسائلی چون

نفس، اخلاق و مبدأ و منشأ خیر را به مُثُل مرتبط می‌سازد، فیلسوفان بعد از او نیز در پی یافتن علت نخستین در جهان برتر از حس هستند.

ضرورت هستی‌مُثل در فلسفه افلاطون

مباحثات سقراط، عموماً از پرسش درباره مفاهیم اخلاقی آغاز می‌شود و به ندرت به تعاریف آن‌ها ختم می‌شود. انسان از طریق ادراک‌های حسی و به کمک تعقل نظام‌مند، می‌تواند به پاسخ اینگونه پرسش‌ها که همانا مثال واحد شناخته می‌شوند، دست‌یابد. نفس، قبل از هبوط به این عالم، در جهانی ورای این عالم قرار داشته و به معرفت حقیقت راستین دست یافته، اما مسائلی که در این جهان می‌شناسد و به آن لقب «حقیقت» می‌دهد، صرفاً روگرفت ناقصی از اصل راستین است (Phaedrus, 247, d, 1-6).

به عقیده افلاطون، مُثُل و مجموعه تشکیل‌دهنده آن، در ساخت این جهان به عنوان الگو قرار داشته‌اند و تمامی امور جزئی که در جهان محسوس رخ می‌دهد، بازتاب نمونه اصیل خود است (برن، ۱۹۸۴، ص ۷۶-۷۷). شالوده نظریه مُثُل همین مبنا است. به این معنا که وجود ماهیت‌های اصیل و فی‌نفسه مواردی چون عدالت و زیبایی و غیره وجود جدا و مستقلی دارند (مگی، ۱۹۹۳، ص ۳۸). با کمی تأمل در مبحث فوق می‌توان دریافت که افلاطون به دلیل تضاد بین کلی و جزئی و یافتن جایگاهی برای کلیات (مثال‌ها) به عالم مُثُل رسیده‌است. باید توجه داشت که در هیچ یک از رساله‌های افلاطون به طور مستقیم از واژه کلی که در علم منطق رایج است، به کار نرفته بلکه متعلق کلی که مثال می‌باشد، مدنظر اوست و استعمال کل برای افلاطون به معنی واحد است

(Sophist, 245, b, 7-8). در رساله ثئی‌تئوس در توصیف کل گفته شده: چیزی که نقص نداشته باشد و چیزی از آن کم نباشد (Theaetetus, 205, a, 2). لذا می‌توان کل را به عنوان وصفی برای مثال و به معنی خود مثال در نظر گرفت. افلاطون در جستجوی اموری ثابت و دگرگون ناپذیر است تا بتواند مبانی مختلف فلسفی خود را با تکیه بر آن بنا کند. لذا او باید از امور جزئی وابسته به عالم محسوسات فراتر رود و جهانی ثابت و پایدار را کشف کرده و ترسیم نماید. به‌طور کلی، ذهن انسان گرایش دارد تا کیفیت‌های مانند هم را ناشی از یک صورت اصلی و سرمشق اصیل بداند (گمپرتس، ۱۹۹۶، ص ۹۴۰). این باور در تکون

نظریه مثال افلاطون نقش عظیمی داشته است. نظریه دوگانه انگاری واقعیت یا اصالت واقع افلاطونی (Platonic realism) و همچنین چگونگی معرفت به مثال، وابسته به هستی عالم معقول است. اما شناخت مُثُل در فلسفه افلاطون تنها با معرفت‌شناسی به‌خصوص او ممکن می‌شود که نفس انسان با گذرکردن از مراحل خاص و دستیابی به برترین مرحله، قادر به فهم مُثُل خواهد بود. این روند مرحله‌ای معرفت، به تمثیل خط مشهور است.

ماهیت معرفت‌شناسی افلاطون

نظریه مُثُل، اساس هستی‌شناسی و معرفت‌شناسی افلاطون را تشکیل می‌دهد. عالم مُثُل شناسایی نمی‌شود مگر با معرفت‌شناسی ویژه افلاطون و نظریه معرفت افلاطون نیز تحقق نمی‌یابد مگر با وجود جهانی مانند مُثُل. لذا هر یک از این دو تأثیر دوسویه برهم دارند. یکی از مسائل مهم فلسفه در مسیر دستیابی به حقیقت، کشف ماهیت معرفت می‌باشد. منظور از معرفت، «مطلق» علم است و علمی که به معرفت می‌پردازد، سعی در شناخت خصوصیات و درک چیستی آن دارد. به طور کلی، معرفت‌شناسی شاخه‌ای از فلسفه است که نظریه شناخت نیز نامیده می‌شود و هدف آن، جستجوی ماهیت دانش و مطالعه شرایط واقعی دانش می‌باشد (Moser, 2005, p 2). در نظر افلاطون، معرفت‌شناسی علمی است که درباره خود و دیگر علوم، کاوش می‌کند (Stockhammer, 1965, p 35). در اندیشه افلاطون، معرفت، قابل حصول است و ادراک حسی، پیش‌نیاز اولیه (نه صدور حکم یقینی) در جهت حرکت به سوی شناسایی حقیقی است (وال، ۱۹۹۶، ص ۵۱۸-۵۱۷). دو شرط اصلی افلاطون برای کسب معرفت، اینگونه است: معرفت به چیزی تعلق می‌گیرد که هست (وجود دارد) (Theaetetus, 477, a, 9-10) و خطا ناپذیر بودن (ibid, 152, c, 5-6). لذا این شروط برای دستیابی به معرفت راستین و ابدی موجب می‌شود ما جهان مُثُل را راه‌حلی برای رفع این مشکل قرار دهیم. زیرا علاوه بر دو شرط افلاطون، عملیات معرفت‌شناسی انسان، مستلزم جدایی بین شناسنده و موضوع شناخت است و در عین حال اگر پیوستگی و تعلق به جهان واحد نباشد، جدایی بین این دو به صورت مطلق در می‌آید (مورن، ۱۹۹۵، ص ۲۶۶). در نظریه معرفت‌شناسی افلاطون، شناخت حقیقی متعلق به مُثُل می‌باشد، لذا می‌توان نتیجه گرفت که معرفت راستین، معرفت به کلیات است. بنابراین دانش

افلاطونی، مطلق و کلی است که با نظاره بر مثال‌ها به دست می‌آید. هر آنکه به درک مُثل که اخلاق، حاکم بر آن است، نائل آید، دارای معرفت راستین است. افلاطون به درست اندیشیدن و استدلال کردن تأکید داشت، به صورتی که کسب معرفت حقیقی را در ارتباط با واحد در نظر می‌گرفت (هابرماس و پوپر، ۲۰۱۴، ص ۲۶-۲۵). تمثیل غار افلاطون نیز نمونه بارز روند معرفت‌شناسی و هستی‌شناسی است. یکی از دلایل عمده افلاطون برای قابل حصول بودن معرفت، نفس انسان است. به باور او، استعدادی به نام نفس در انسان موجب می‌شود تا بتواند به حقیقت نزدیک شود و نظریه یادآوری (Υπενθύμιση) نقطه عطف ممکن بودن معرفت راستین برای انسان است. آن جزء نفس که با واقعیت تناسب دارد و حقایق را در مُثل با دیده تعقل نگریسته است، با توسعه الهام و عشق در میان اجزای خود می‌تواند به طبیعت هر واقعیتهای دست یابد. به عبارت دیگر، معرفت راستین متعلق به جهان واحد مُثل است و جدایی ما از آن عالم، امکان شناخت را فراهم می‌آورد، در عین حال، مسائلی که در زندگی فردی و اجتماعی ما رخ می‌دهد، موجب می‌شود تا ما با رجوع به متافیزیک (عالم مُثل) پاسخ سؤالات خود را بیابیم و مشکلات اساسی خود را در ارتباط و به مدد آن، برطرف کنیم. بنابراین پیوستگی ارتباط ما با عالم مُثل قابل اثبات است.

مثال خیر (نیک) به مثابه علت

در فلسفه یونان، خوب در بالاترین درجه خود، تنها چیزی است که در ذات خود، خوب است و دیگر چیزها در ارتباط با او اشیائی بیش نیستند (لالاند، ۱۹۹۳، ص ۸۸). برخی فیلسوفان، خیر را به وجود و شر را به عدم نسبت می‌دهند. در فلسفه یونان این فرضیه، چنین الزامی را ایجاد کرد که خیر باید از ضرورت، فعلیت یابد، در صورتی که شر نمی‌تواند کامل باشد (Zagzebski, 1988, p 140). اما در رساله جمهوری از فقره ۵۰۴ به بعد در دیدگاه افلاطون، مادامی که سخن از خیر به میان آید، منظور مثال خیر است نه مثال وجود. در فلسفه افلاطون، خیر، منشأ هر چیزی است و هر فضیلت انسانی یا هر چیز دیگری در راستای بهره داشتن از آن نیک و سودمند خواهد بود (Republic, 505, a, 1-3). گاتری معتقد است، افلاطون طبق نظریه مُثل، علت را مقدم بر معلول‌هایش می‌داند و چون خیر علت همه چیز است، خود آن باید صورت ازلی و تغییر ناپذیر باشد و جزئیات

خوب به واسطه او خوب باشند و آن در رأس سلسله روحانی مثال‌ها قرار دارد (گاتری، ۱۹۹۸، ج ۱۵، ص ۱۳۷-۱۳۶). مسأله علیت در فلسفه افلاطون ابتدایی است. او هرگز ادعای دانش بی‌واسطه‌ای را نسبت به خیر نداشته و همواره سعی کرده افکار خود را در قالب تمثیل بیان کند.

مثال نیک چیزی است که توسط آن، موضوعات شناختی دارای حقیقت می‌شوند و به شناسنده، نیروی شناسایی می‌بخشد. در واقع باید مثال نیک را هم علت شناسایی مبتنی بر عقل دانست و هم علت آن حقیقتی که شناخته می‌شود. بنابراین، منبع حقیقت و دانش، خود نیک است. ارسطو در مابعدالطبیعه اذعان می‌کند که مثال در نظر افلاطون، علت ذات تمام چیزهای دیگر است و واحد (مثال خیر)، علت ذات مثال است (ارسطو، ۱۹۸۷، a، ۹۸۸). به عبارتی نفوس به اصل نخستین کل اشیا، عروج می‌کنند و اظهار دارد که مثال خیر، صانع عام تمامی اشیای زیبا، خالق نور و خدای نور در این عالم و منشأ حقیقت و عقل در عالم دیگر است. حال می‌توان از این گفتار اینگونه نتیجه‌گیری کرد که واحد و خیر برای افلاطون یکی است و عالم مُثُل، وجود خود را مدیون واحد است. واحد، اصل متحد‌کننده است و برتر از مثال نیز می‌باشد و نمی‌توان آن را با مثال یکی تلقی کرد (کاپلستون، ۱۹۹۶، ص ۲۰۸). این نفس انسان است که باید توسط جزء عقلانی خویش در مباحث جستجو نماید تا حقیقت متافیزیک را که از جنس خود اوست، به مرحله شهود رساند. به همین دلیل باید جزء عقلی نفس، هدایتگر انسان باشد تا این مهم به دست آید (اروین، ۲۰۰۱، ص ۱۴۶). لذا نفس به عنوان یکی از اجزای مهم متافیزیکی که پرورش اخلاقی به او اختصاص می‌یابد، حائز اهمیت است.

اهمیت نفس در سیر متافیزیک

نفس حقیقتی روحانی، مجرد (Phaedo, 80, a, 8) و مرگ ناپذیر است. زیرا آنچه پیوسته در جنبش است، فنا نمی‌پذیرد (Phaedrus, 245, c, 6-7). نفس از حقیقت سرمدی بهره دارد، در نتیجه واقعی‌تر از دیگر موجودات است و در عین حال از دانش راستین نیز بهره‌مند هستند. انسان با دارا بودن نفس، تنها موجودی است که توانایی شناخت خود را دارد. برخی جایگاه نفس را تا حدی والا می‌دانند که معتقدند، زبان و اندیشه، مفهوم و ارجاع

خود را از طریق ارتباط با نفس به دست می‌آورند (مارتین، ۲۰۱۵، ص ۱۹۳). نفس، فرمانده جهان محسوسات است و در جهان بی‌پایان مثل نیز در جولان می‌باشد. نفسی که پاکی خود را حفظ کند، به عالم بالا رفته و جهان لایتناهی را می‌پیماید (Phaedrus, 246, b7-1, c). نفسی که در راه دانش حقیقی تلاش می‌کند و نیروی معرفت را در خود تقویت نماید، درونش از افکار خدایی لبریز خواهد شد. زیرا حرکت متناسب با قسمت خدایی وجود ما، حرکات تفکر است (Timaeus, 90, b, 6-7-c, 1). به عقیده برخی، نفس (ذهن) آدمی حالتی از صفت فکر خدا هستند، ذهن ما بخش‌های ناچیزی از قدرت نامتناهی تفکر است و متعلقی که این ذهن تصور آن است، چیزی جز بدن انسان نیست (ارول، ۲۰۱۰، ص ۷۹). عقل به عنوان جزئی از سه جزء تشکیل‌دهنده نفس، ارباب‌ران نفس است (Phaedrus, 247, c, 7-d, 1) و عامل حفظ تعادل بین دو جزء دیگر می‌باشد. عقل در مهار کردن امیال و کنترل کردن نفس، نقش حیاتی دارد. مثال خیر (نیک)، سرچشمه حقیقت و عقل هستند.

فیلسوف با دارا بودن عقل کلی و معرفتی که مثال خیر را برای او کشف می‌کند، می‌تواند در قلمرو شهر آرمانی وارد عمل شود (Strauss, 2012, p 53). بنابراین اگر نفس در امور خود، از عقل که موجودی مجرد و ابدی است، پیروی کند به سوی نیکبختی پیش می‌رود (Laws, 897, a7, b, 1-2). نفس از چنان جایگاهی برخوردار است که انسان با رجوع به نفس خود می‌تواند خدا را کشف کند (بریه، ۱۹۷۳، ص ۲۰). در رساله تیمایوس اعلام می‌شود، که یگانه چیزی که دارای عقل می‌باشد، نفس است و باید علت نهایی (مثال خیر) را در موجودی متفکر جست‌وجو کرد (Timaeus, 46, d, 5-7).

با توجه به نکات گفته شده، عقل متمایز از نفس نیست. عقلانیت انسان زمینه‌ای برای نظم آفرینی مطلوب در زندگی او است. انسان می‌تواند با این ویژگی، کیفیت زندگی خود را تعمیم دهد. عقل با هماهنگی نفس که هر دو متعلق به عالم مثل هستند، می‌تواند زندگی مطلوب شایسته انسانی را رقم بزند. اگر نفس، به یاری خرد بر جسم بی‌خرد غلبه کند، می‌تواند دوباره صورت برتر نخستین خود را باز یابد (Timaeus, 42, c, 4-6-d, 1-2). خرد، چیزی است که به انسان قابلیت تشخیص و گزینش اهداف را می‌دهد. خردمندی به معنای سرکوب امیال نیست، بلکه قوه‌ای است که با کنترل و مهار کردن امیال، امکان همکاری را

فراهم می‌آورد و برای دستیابی به خوبی تلاش می‌کند. بنابر همین دلیل، هیچ‌گونه نظم و غایتی بزرگ‌تر از انسان، در جهان ممکنات نیست (گاتلیب، ۲۰۰۵، ص ۲۹۰-۲۸۷) برای آدمیان و خدایان هیچ چیزی با ارزش‌تر از نفس وجود ندارد (Phaedrus, 241, c, 6-7). اهمیت نفس به عنوان عامل پیوند و ارتباط بین دو جهان معقولات و محسوسات، انکارنشده است و جاودانگی این عنصر به وجود اخلاق، معنا می‌بخشد. نفس مرگ ناپذیر است، بنابراین همه انسان‌ها ناچار به رعایت اصول اخلاقی می‌باشند. زیرا اگر با مرگ، همه چیز به پایان می‌رسید، این اتفاق برای انسان‌های بد، سعادت‌ی بود، به این دلیل که نفس آنان با تمام رذایل نابود می‌گشت و عقوبت فعل بد خود را متحمل نمی‌شدند. در صورت جاودانگی، آدمی تلاش می‌کند تا حد امکان انسان خوبی شود و به فرمان خرد عمل کند. بنابراین تنها چیزی که نفس با خود به جهان دیگر می‌برد، تربیتی است که در خود استوار ساخته است (Phaedo, 107, c. 1-5-d, 1-5).

نظریه اخلاقی افلاطون

اخلاق فلسفی جامعه یونان، مفهومی چون مسئولیت را در معانی مانند فضیلت، خوبی و عدالت تبیین می‌کرد. عمده تلاش‌های فیلسوفان، محور این پرسش بود که چگونه می‌توانیم خوب زندگی کنیم، حال آنکه اخلاق دوره جدید، فعل درست را مستقل از زندگی خوب معنا می‌کند (مک اینتایر، ۱۹۶۶، ص ۱۷۴). بنابر همین منوال، نسبی‌گرایی سوفسطاییان که از مسائل مهم اخلاقی پیش از افلاطون بوده‌است، نشأت گرفته از این باور بود که شکل‌دهی یک زندگی خوب در اجتماع نیازمند متقاعد کردن دیگران است. بنابراین هر اجتماعی، مجموعه قواعد ارزشی و فرهنگی متناسب با خود را دارد. عدم پایداری در اصل واحد اخلاقی منجر به فروپاشی ارزش‌های جامعه یونان شد که با ظهور سقراط و به مراتب افلاطون، رنگ اخلاقی دوباره به خود گرفت. اخلاق، علم انسان به نحوه زندگی اجتماعی است و بدون آگاهی و معرفت به این علم نه تنها زندگی فردی و منزلت نفس از بین می‌رود، بلکه حیات اجتماعی مطلوب، فراهم نمی‌آید.

ما گاه اخلاق را به تنهایی، گاه در زمینه‌های سیاسی و گاه در چارچوب نظریه پردازانه متافیزیکی کشف می‌کنیم (Fine, 2019, p 1). گفتگوهای سقراطی را می‌توان تفکر اخلاقی

اولیه افلاطون دانست. اخلاق افلاطون تا حدودی متأثر از استاد او بوده است. افلاطون به عینیت اصول اخلاقی معتقد است و نسبت‌گرایی سوفسطاییان در حیطه اخلاق را نمی‌پذیرد. به همین دلیل به نظر او فقط یک زندگی خوب برای همه مردم وجود دارد. زیرا خیر، به تمایلات و عقاید و خواسته‌های آدمیان بستگی ندارد، از این رو مانند حقایق ریاضی ثابت و بلا تغییر است (پاپکین، استرول، ۲۰۱۰، ص ۳۲) میزان تثبیت و استواری اخلاق و مفاهیم آن را می‌توان در این جمله خلاصه کرد: «اخلاق، مستلزم انطباق اعمال انسان با قوانین اخلاقی است که در طبیعت تثبیت شده‌اند و حتی خدا هم نمی‌تواند آن را تغییر دهد» (Grotius, 2012, p 43).

اخلاق افلاطون مبتنی بر سعادت و فضیلت است و شرط دستیابی به سعادت نیز در گرو تبعیت از جزء الهی و خردمند نفس است (Republic, 590, d, 1-5 ; Laws, 900, d, 5-7). افلاطون عمده مسائل اخلاقی اندیشه خود را در رساله پروتاگوراس مطرح می‌کند و در رساله جمهوری، بخش عظیمی از راهکارهای اخلاقی را به طور غیرمستقیم بازگو می‌کند. اما هیچ دستگاه اخلاقی منسجمی در فلسفه افلاطون وجود ندارد. سؤال اساسی و مهمی که در این زمینه مطرح می‌شود این است که زیست‌اخلاقی چگونه شکل می‌گیرد؟ باید گفت، اخلاق افلاطون خلاصه در یک قاعده کلی مهم است: حاکمیت عقل بر خشم و شهوت و تعادل این سه جزء از اجزای نفس (Republic, 444, b, 1-7). اگر این قانون در نفوس انسان‌ها حکم‌فرما باشد، زیست‌اخلاقی در جامعه بروز می‌یابد. نیکبختی انسان وابسته به حالت نفس اوست. زیرا اگر نفس نباشد، دانایی و خرد هم وجود نخواهند داشت (Philebus, 30, c, 9). اما این اصل به معنی مطلق عقل‌گرایی و طرد لذات متعلق به اجزای فانی نفس نیست، بلکه زندگی توأم با لذت و دانایی و تعادل و عدم خلط هر یک از این دو در حیطه وظایف دیگری، مطلوب افلاطون است.

نظریه اخلاقی افلاطون در ارتباط با نظریه معرفت‌شناختی و متافیزیکی او تبیین می‌شود. افلاطون نیز مانند استاد خویش، معتقد است، انسان باید معرفت به نیکی را دارا باشد تا بتواند به آن عمل کند. این نشان می‌دهد، فضیلتی که انسان برای ایجاد آن در نفس خود تلاش می‌کند، نتیجه معرفت به نیکی است. معرفت مذکور به معنی شناخت نفس به مثال‌ها و در رأس آن مثال خیر می‌باشد. غایت تفکر اخلاقی افلاطون، دستیابی به سعادت

است. اگر عدالت و هماهنگی در تمامی اجزای نفس انسان حاکم باشد، اعتدال در فرد شکل می‌گیرد، بدین صورت فضیلت راستین و سعادت انسان فراهم می‌آید. در نظام اخلاقی مورد بحث، ملاک کیفیت حیات اخلاقی، تشبه و میزان نزدیکی به خدا است. زیرا خدا نیک است و مسبب هر نیکی و سعادت می‌باشد. بنابراین از طریق شناخت خدا، والاترین خیر کسب می‌شود، بیان این نکته ضروری است که افلاطون به طور مستقیم به خدا در فلسفه خود اشاره نمی‌کند و درک ادیان از خدا برای افلاطون معنا ندارد، لذا با جایگاه والای مثال‌نیک در فلسفه او، می‌توان خدا را مثال‌نیک در نظر گرفت. به همین دلیل به جهت معرفت حقیقی خدا و از بین بردن تأثیر امیال، در فایده‌ها اظهار شده که سعادت کامل عقلانی و بدون مانع، تنها بعد از رهایی نفس از بدن ممکن می‌شود (Phaedo, 66, d, 6, e, 1-4). هدف اخلاق افلاطونی، دستیابی به سعادت انسان از طریق فضیلت نفس می‌باشد. او همواره تلاش می‌نمود تا سعادت انسان که امری الهی در نظر گرفته می‌شود (تشبه به خدا) را وابسته به نفس الهی انسان که از جنس خود سعادت است، نشان دهد. انسان اخلاقی برای کسب سعادت حقیقی باید فضیلت را شناسایی نموده و به تقویت آن در اجزای جسمانی و روحانی خود بپردازد.

فضیلت

افلاطون در آثار اولیه سعی در کشف ماهیت فضیلت دارد. در رساله پروتاگوراس، چیستی آن را در مجموع فضایی چون دانایی، خویش‌داری، عدالت، دین‌داری و شجاعت توصیف می‌کند (Protagoras, 349, b, 1-5). افلاطون در کتاب نخست قوانین، توالی فضایل را به طور صریح بیان می‌کند: «خرد، نخستین و بزرگ‌ترین نعمت خدایی است. بعد از خرد، خویش‌داری و تعادل نفس است. چون این دو نعمت با شجاعت به هم آمیزند، نعمت سوم یعنی عدالت پدید می‌آید. در مرتبه چهارم شجاعت است. غایت نعمت‌های خدایی، شناسایی خردمندانه است» (Laws, 631, c, 5-7, d, 1-3).

در رساله پروتاگوراس، پنج اصل به عنوان اجزای فضیلت نام برده شده است: عدالت، شجاعت، خویش‌داری، دین‌داری و دانایی که این موارد، متمایز از هم

نیستند (Protagoras, 349, b, 2-5). افلاطون، فضیلت را تابع معرفت قلمداد می‌کند. عالی‌ترین نوع معرفت، شناختی است که در جستجوی اصل و منشأ خدایان باشد (Laws, 981, a, 4-5) و به مُثُل ختم شود. به این ترتیب، در فلسفه افلاطونی، انسانی که از نفسی الهی و خردمند پیروی نماید، سعادت حقیقی را کسب می‌کند (Republic, 590, d, 2-3). می‌توان نتیجه گرفت که انسان زمانی نیک می‌شود، که فضیلتی در او شکل گیرد، هر فضیلتی نیز در پرتو نظم و قاعده پدید می‌آید. نفس، زمانی نظم خاص خود را می‌یابد که پایبند به اصول خاصی باشد و هر نفسی که این قاعده را در خود ایجاد کند، خویشتن‌دار است و در پرتو این فضیلت، دیگر فضایل را کسب می‌کند (Gorgias, 506, e, 1-6). در رسالهٔ منون، منظور از جوهر فضیلت، مجموع کل فضایل است نه یکی از آنان. زمانی که افلاطون از فضیلت سخن می‌گوید، به دنبال تعریفی از ماهیت آن نیست، بلکه مفهوم آن، مثال فضیلت است که واحد می‌باشد (یگر، ۲۰۱۴، ص ۸۰۰). توالی فضایل نشان‌دهندهٔ وابستگی آنان به هم می‌باشد. افلاطون باور داشت، اگر کسی یکی از اجزای فضیلت را دارا باشد، دیگر اجزاء نیز در او پدیدار می‌شوند و این فضایل چون سلسله‌ای هستند که نفس با همراهی معرفت و شناسایی مرحله‌ای، به رأس این سلسله، یعنی مثال نیک که منشأ و سرچشمه اخلاق است، می‌رسد. شاید ریشهٔ این اختلاف نظر به مطلق‌گرایی افلاطون نسبت به معرفت باز گردد. در نظر او اگر کسی معرفت حقیقی را نسبت به مثال راستین کسب نماید، ممکن نیست به دیگر مثال‌ها بی‌توجه باشد. زیرا وقتی زیبایی حقیقت را درک می‌کند، خواهان حقیقت بیشتر می‌شود. به همین دلیل فضیلت را دارای اجزا قلمداد نمی‌کند، بلکه آن را واحد در نظر می‌گیرد.

پیوند نفس، نظریه معرفت و اخلاق

تا کنون روشن ساختیم که علت تعلق حیات اخلاقی به انسان، به ساختار ویژه نفس او باز می‌گردد. زیرا نفس، مهم‌ترین جوهری است که توان استنباط اخلاق را دارد. همچنین تنها موجودی است که انسان را موظف به زیست اخلاقی می‌سازد. این مسأله نشان می‌دهد که نظریه اخلاقی افلاطون به طور مستقیم مبتنی بر نوعی انسان‌شناسی است که انسان را دارای نفسی می‌داند که اگر چنین قوه‌ای با چنین اجزائی در او وجود نداشت، قطعاً نظریه اخلاقی

افلاطون نیز مبتنی بر توازن بین اجزای نفس نبود. بدون شناخت نفس، دستیابی به معرفت ممکن نیست؛ و بدون معرفت، هیچ اخلاق پایداری در انسان تحقق نخواهد یافت. این دیدگاه، اخلاق را از سطح تجربه و قرارداد، به سطح وجودشناختی و متافیزیکی ارتقاء می‌دهد. فلسفه افلاطون یک نظام هماهنگ و درهم‌تنیده از هستی‌شناسی، معرفت‌شناسی، انسان‌شناسی و اخلاق است. در این ساختار، نفس به‌عنوان جوهری جاودان و الهی، هم مرکز معرفت است و هم محور اخلاق. به بیان دیگر، اخلاق افلاطونی بدون شناخت صحیح نفس و معرفت‌شناسی او قابل درک نیست.

افلاطون در حوزه اخلاق عمدتاً این سؤال اخلاقی مهم را مطرح می‌کند که چگونه باید زندگی کرد؟ معرفت‌شناسی افلاطون در محور پاسخگویی به این سؤال، معنا پیدا می‌کند. با مطالعه رساله‌هایی که درباره دو عالم سخن رفته، متوجه می‌شویم که مرز اخلاق بین ارتباط سعادت‌گونه عالم مُثُل با عالم محسوس است

(MOSS,2021,p 234-242) و تنها موجودی که با آگاهی کامل، بین این دو مرز در حال سیر و شناخت است، نفس انسان می‌باشد. به عبارتی دیگر، انسانی که قصد زیست‌اخلاقی را داشته‌باشد، باید قدم در مسیر معرفت‌شناسی گسترده افلاطون گذارد که اولین مرحله آن، شناسایی اجزای نفس و تبیین فضایل این موجود متافیزیکی است و مرحله دوم، حاوی درک مثال‌های حقیقی توسط جزء عقلانی نفس است. انسان با جزء الهی نفس خویش، این توانایی را دارد که از مرز محسوسات فراتر رفته و با راهیابی به عالم مُثُل، مثال‌های اخلاقی را دریابد. بنابراین، نحوه دستیابی انسان به زندگی اخلاقی مستلزم معرفت حقیقی او به مُثُل و نیز در گرو شناخت جزء عقلانی نفس او می‌باشد. جهل انسان نسبت به خویشتن منبع خطاهای اخلاقی است. به عبارتی، زندگی ناآموده، ارزش زیستن ندارد. از این رو، اخلاق در دستگاه فکری افلاطون، امری کاملاً معرفتی است. لذا برای درک نظریه اخلاقی افلاطون، ابتدا باید ماهیت نفس از نظر او شناخته شود، زیرا نفس، عامل اتصال بین متافیزیک و عالم محسوسات است (Field,1913,p 74). افلاطون در تیمایوس، ضمن تبیین ساختار عالم، بیان می‌دارد که نفس جهانی توسط صانع، بر اساس مُثُل جاودان ساخته شده و نفس انسان، خرده نفس آن است. این بیان نشان می‌دهد که اخلاق انسانی، فقط امری درونی یا فردی نیست، بلکه بازتابی از نظم کیهانی است. اخلاق، هنگامی که در

سطح نفس تحقق یابد، به هماهنگی کیهان کمک می‌کند؛ و این همان چیزی است که افلاطون، «عدالت کیهانی» می‌نامد. از سوی دیگر، هر یک از اجزاء جهان نیز دارای انرژی منحصر به فرد خود هستند که اگر همسو با انرژی نفس جهان (فضیلت) عمل کنند و وظایف ویژه خود را به تحقق رسانند، در واقع به افزایش سطح انرژی نیکی کمک کرده‌اند. نفوس، حامل این انرژی هستند و به این علت است که برخی از دانشمندان از تأثیر حرکت ستارگان بر شرایط روحی و روانی انسان که همان نفس موجود است، سخن می‌گویند. از طریق دیگر، ارسطو نیز با شیوه متفاوت، به تأیید فرضیه ما کمک می‌کند. ارسطو باور داشت همه چیز در جهان دارای فضیلت است حتی امور بی‌جان نیز فضیلت ویژه خود را دارند که از آن به کارآمدی یاد می‌کند. به عبارتی نیروی نیکی حاصل از افعال اخلاقی که انتشار می‌یابد بر نفوس دیگر و تمامی اجزاء جهان، به‌ویژه نفس کیهان تأثیر می‌گذارد. افلاطون در رساله کراتولوس این انرژی و یا نیروی در جریان در هوا را «اثیر» می‌خواند (Cratylus, 410, b, 5-6).

فضیلت اجزای نفس، نشان‌دهنده ارتباط نفس با مبانی اخلاق است. هر یک از فضایل اخلاقی، زمانی در عالم محسوس تحقق می‌یابند که نفس انسان نسبت آنان معرفت یابد. زمانی انسان می‌تواند زیست اخلاقی داشته‌باشد که جزء عقلانی او فضیلت دانایی، جزء خشم او فضیلت شجاعت و جزء اراده او فضیلت خویشتن‌داری را در خود تقویت کند و در نهایت، فضیلت عدالت بین اجزا شکل‌گیرد. معرفت، یعنی یادآوری حقایق عالم مثل توسط عقل نفس و از سوی دیگر، اخلاق، تحقق هماهنگی بین اجزای نفس بر مبنای شناخت عقلانی از فضیلت است. در فلسفه افلاطون معرفت به فضیلت، حکم وجود فضیلت در نفس فرد را دارد که این امر نشان‌دهنده جایگاه والای معرفت حقیقی است که اگر کسی به آن دست یابد، تأثیر امیال را به حداقل می‌رساند.

در مقابل، اگر شخص بیشتر وقت خود را صرف شناسایی مثال‌های الهی و قابل فهم کند، آنگاه نفس او تا حد امکان پاک می‌شود و در هنگام مرگ به حالت الهی خود می‌رسد. این استدلال می‌تواند نشان دهد که هدف زندگی انسان «شبیه شدن به خدا» است. به علاوه، نفس، تنها جوهری است که طبق نظریه یادآوری در عالم مثل به سر برده‌است و حقایق راستین را تعقل کرد. صانع با پیروی از مثال‌نیک، جزء جاودان و الهی نفس را از خرد که

یکی از فضایل مهم می‌باشد، ساخته و از آنجایی که مثال نیک، خود تبلور فضایل اخلاقی است، پس می‌توان نتیجه گرفت که جزء عقلانی نفس انسان، نشأت گرفته از مثال نیک است و طبیعی است که ذاتی و فطری گرایش و معرفت به اخلاق را در خود داشته‌باشد. بنابراین، هر میزان، دانش و شناسایی انسان از نفس خود، فزونی گیرد، معرفت به مثال نیک و مثل نیز سهولت می‌پذیرد و در پی آن، فهم اخلاق حقیقی و فضیلت شایسته نفس الهی، افزایش می‌یابد، پیش‌تر نیز بیان داشتیم که نفس از جنس عقل است و عقل جوهر الهی است که عالم مُثُل و نفس انسان بر پایه آن بنا شده‌اند. بنابراین، عامل پیوند مثال نیک، عالم مُثُل و نفس انسان، جزء عقلانی مشترک بین آنان است. این سه مسأله مهم، رابطه انفصال ناپذیری با یکدیگر شکل می‌دهند.

پیوند عالم مُثُل و اخلاق

برای زیست اخلاقی، ضروری است انسان، در آغاز، به شناخت نفس خویش اقدام کند و توسط معرفت راستین، قدم در مسیر شناسایی فضیلت حقیقی گذارد. تربیت نفس ضروری‌ترین شرط برای نیل به حقیقت و در نتیجه زندگی اخلاقی است. وی از تقسیم‌بندی معرفت به چهار مرحله (خیال، ایمان، استدلال و فهم) سخن می‌گوید که تنها در بالاترین مرتبه، یعنی فهم، انسان می‌تواند مثال‌ها را مشاهده کند و تنها از این مسیر است که شناخت حقیقی از فضیلت ممکن می‌شود.

شناخت عالم مُثُل، همان شناخت فضیلت است. زیرا اخلاق افلاطونی چیزی جز تقلید از آن نمونه‌های ازلی نیست. بنابراین، فعل اخلاقی واقعی، تقلیدی آگاهانه و عاقلانه از مثال خود است. همچون «مثال عدالت» که کامل، ابدی و بدون نقص است، در حالی که عدالت در عمل، تنها انعکاسی ناتمام و مشروط از آن است. همانگونه که مشاهده می‌شود، تمامی اجزاء متافیزیکی افلاطون به طور یک سلسله نظام‌مند، با هم پیوستگی دارند که این مسأله تأثیر مستقیمی در جهت‌گیری نظریه اخلاقی او دارد.

معرفت‌شناسی افلاطون مانند زنجیر، اجزای متافیزیکی افلاطون را به هم متصل می‌کند. اکثر مسائل و مشکلات فلسفه افلاطون در ارتباط با مُثُل برطرف می‌شوند. یکی از فرضیه-

های مهم در ارتباط با نحوه شکل‌گیری نظریهٔ مُثُل در اندیشه افلاطون به اخلاق باز می‌گردد. او با مقایسه محسوسات و مفاهیم (مثال) اخلاقی، شدن و صیوروت در دیدنی‌ها را از ماهیت مفاهیم اخلاقی سلب می‌کند. به باور او، اصول اخلاقی، ثابت هستند و تحت تأثیر محیط و اجتماع، تغییر نمی‌کنند. درحالی که درک و تفسیر بشر از اصول اخلاقی می‌تواند منجر به شکل‌گیری آداب و رسوم متفاوتی شود. در نتیجه، درک انسان از اخلاق، موجب استخراج آیین و سبک‌های متفاوت زندگی شده‌است. اما این دستاورد، لطمه‌ای به واقعیت مطلق اخلاق وارد نمی‌کند، اخلاق فلسفه افلاطون، دارای مثال‌های مطلق و ثابتی است، زیرا صادره از هستی مثال‌نیک می‌باشد. ما هستی را به مثال‌نیک نسبت می‌دهیم. زیرا، وجود، هستی صرف نیست و قائم بر وجود غیر می‌باشد اما هستی، هستی قائم بر ذات است (سارتر، ۲۰۱۰، ص ۱۰۲). بنابراین مثال‌نیک به عنوان حاکم عالم معقول، تمامی مثال‌های اخلاقی را در مُثُل اشاعه داده و اساساً زیربنای این جهان برتر را بر پایه فضیلت، پی‌ریزی کرد.

عالم مُثُل، جهان ازلی است که خود، نقش الگویی برای غیر دارد. یکی از دلایل صحت این باور، این است که هر آنچه خصلت مثال‌نیک است، در مُثُل یافت می‌شود. اما این مثال‌نیک است که بر سایر مثال‌ها برتری دارد و هیچ امری حتی خود مُثُل در هیچ مبنایی نمی‌تواند در مرتبه و شأن مثال‌نیک باشد. لذا برای دستیابی سر منشأ اخلاق، باید عالم مُثُل را مورد ارزیابی و شناسایی قراردهیم تا مثال‌های اخلاقی حاکم بر آن را به دیدهٔ تعقل درآوریم. همانطور که جهان به عنوان روگرفتی از مُثُل شناخته می‌شود، فعل اخلاقی نیز به میزان بهره‌مندی (Participation) از مثال‌های خود، به حقیقت نزدیک‌تر بوده و تصویر کامل‌تر و نزدیک‌تری از آن را تداعی می‌کند. علاوه بر این، مابقی اشیا و امور موجود در عالم محسوس نیز، تصویری از مثال‌های عالم مُثُل هستند، به همین دلیل اتصال و نیازمندی جهان محسوس به عالم برتر کاملاً عیان است.

از سوی دیگر، گاتری نیز با تبیین مفهوم خوب، قصد دارد اتصال آرمان‌های اخلاقی را با متافیزیک افلاطون تفسیر کند. به عقیدهٔ او، افلاطون با مقایسه دو عالم، نتیجه می‌گیرد که سه مفهوم، غایت زندگی (متعلق والای میل و زندگی)، شرط شناخت (چیزی که جهان را معقول ساخته و قدرت تعقل را به انسان می‌بخشد) و علت نگهدارنده صورت‌ها (چیزهایی

که خودشان در پیدایش اشیای طبیعی و کردارهای بشری نقش علی دارند) در مفهوم خوب جای دارند. به عقیده او، ارزش‌های مطلق و ثابت اخلاقی را تنها با یک شرط می‌توان قابل قبول دانست که جهانی متشکل از واقعیات ثابت و قابل ادراک وجود داشته باشد. به همین شیوه، زمانی که به واریسی هستی‌شناسی و معرفت‌شناسی افلاطون می‌پردازیم، در واقع در حال بررسی مباحث اخلاقی او هستیم:

واقعیت متعالی همان خوبی متعالی و همچنین معقول متعالی است که فقط پس از تحمل دوره سختی از تربیت عقلانی می‌توان آن را درک و فهم نمود. افلاطون، آن را «بزرگ‌ترین متعلق یادگیری» می‌نامد (گاتری، ۱۹۹۸، ج ۱۵، ص ۱۳۹-۱۳۸). به همین دلیل تنها با روش عقلی و تفکر می‌توان به شناخت عالم مُثُل دست‌یافت که نفس فضیلت‌مند انسان با کمک نظریه معرفت می‌تواند قدم در مسیر شناخت عالم مُثُل گذارد و با کسب معرفت راستین به عالم مُثُل، یک قدم پیش‌تر رفته و به کشف مثال‌نیک که منشأ اخلاق است، نائل‌آید.

پیوند مثال‌نیک و اخلاق

دیدگاهی که افلاطون نسبت به مثال‌نیک دارد به طور مستقیم بر مبانی اخلاقی‌اش اثر می‌گذارد. زیرا او مثال‌های اخلاقی را تراوشی از مثال‌نیک می‌داند. به همین دلیل، اگر انسان قصد دارد حیات اخلاقی مد نظر افلاطون را برگزیند باید به معرفت عمیقی نسبت به مثال‌نیک، دست یابد و با شناخت ویژگی‌های او، تلاش کند تا حد امکان شبیه او شود. بنابراین ما با یک مبدأ واحد، ازلی، مطلق، ثابت و نیک روبه‌رو هستیم. حال با ذکر این مطالب مشخص می‌شود که تمامی ویژگی‌هایی را که مثال‌نیک دارا می‌باشد، به ویژه ازلی بودن او باید تماماً به مبانی اخلاقی نیز سرایت کند، زیرا ما ادعان داشتیم که مثال فضیلت (اخلاق) چیزی جز مثال‌نیک نیست و مثال‌نیک نیز نمی‌تواند چیزی جز اخلاق باشد. علت دیگر برای تبیین این ادعا این مسأله است که مثال‌نیک، حاکم عالم مُثُل است. در عالم مُثُل، هیچ‌گونه شر و بدی وجود ندارد، بنابراین، اخلاق و مثال‌های آن، حاکم مُثُل هستند که آن عالم را در نهایت کمال و ثبات، در حالت پایدار، حفظ کردند. با توجه به اینکه مثال‌نیک در رأس سلسله مراتب مثال‌ها در عالم مُثُل قرار دارد، می‌توان نتیجه گرفت که

اخلاق، در رأس سلسله درجات مثال‌ها قرار گرفته و برتری جایگاه اخلاق در متافیزیک بر ما، اینگونه عیان می‌شود. مثال نیک نه تنها معیار سنجش امور اخلاقی است، بلکه منشأ وجودی خود فضیلت‌ها نیز می‌باشد. به عبارتی نظام اخلاقی افلاطون، صراحتاً بر پایه عقل استوار است. در توصیف آن می‌توان گفت: «این غایتی است موجود، یک اصل هستی-شناختی که به طور اعلی واقعی است و علت نمونه‌ای کامل، مطلق یا واحد است» (کاپلستون، ۱۹۹۶، ص ۲۱۱). مثال نیک برای افلاطون، عالی‌ترین علت هر علم و هر هستی است. مثال نیک برای او، جوهر مرکزی است که جای خدا را می‌گیرد. از نظر گمپرتس، اجزای اصلی مثال نیک، دوام، ثبات، سعادت، نظم و مطابقت با غایت است که مجموع ویژگی‌های او را شامل می‌شود (گمپرتس، ۱۹۹۶، ص ۱۰۲۹-۱۰۲۸). هر خوبی و زیبایی ناشی از مثال نیک است. در صورت فقدان معرفت به مثال نیک، هیچ معرفتی ثمربخش نیست. زیرا هدف ما در مسیر معرفت‌شناسی، دستیابی به منشأ فضایل و حقیقت برتر است (گاتری، ۱۹۹۸، ج ۱۵، ص ۱۳۳).

متافیزیک، ما را در راه وصول به شناسایی مثال نیک که منشأ هر هستی اخلاقی است، یاری می‌کند. اگر انسان بتواند به معرفت حقیقی مثال نیک دست یابد، می‌تواند اصول اخلاقی راستین را که سعادت جاودانه او را فراهم می‌آورد، بشناسد و حیات اخلاقی خویش را تحقق دهد. انسانی که به پژوهش در حیطه متافیزیک مشغول است، راه و روش به سوی خیر و سعادت را فراهم می‌آورد. به همین دلیل، پاسکال معتقد است که تمام فضیلت ما در فکر و جنبه عقلانی ما می‌باشد، بنابراین باید در اندیشه ورزی تلاش بیشتری داشت که این خود، اصل مهم اخلاق است (پاپکین، استرول، ۲۰۱۰، ص ۲۸۴).

نتیجه‌گیری

افلاطون دارای نظام هستی‌شناسی گسترده‌ای است. او تلاش می‌کند تا هر نوع مشکلی را به مدد متافیزیک رفع کند. فلسفه افلاطون در تلاش است تا یک نظام سلسله‌گونه متافیزیکی را به ابعاد متفاوت وجودی، سرایت دهد. به همین دلیل، جهت‌گیری افلاطون در متافیزیک، تأثیر مستقیمی بر دیگر نظریه‌های او به‌ویژه در حوزه اخلاق خواهد داشت. در نظام فکری افلاطون، اخلاق و مثال‌های مطلق آن، نشأت گرفته از ذات مثال نیک و

وابسته به جهان مُثُل و جاری در متن هستی و کیهان می‌باشند. از این‌رو مفاهیم اخلاقی قابل انفکاک از متافیزیک نیستند. در عالم متافیزیک افلاطون، این مثال‌نیک است که تعیین‌کننده جهت امور متافیزیکی و فیزیکی می‌باشد. مثال‌نیک در رأس متافیزیک قرار دارد و هستی او متضمن هستی اخلاق است. بنابراین، مثال‌نیک، خود اخلاق است. درک اخلاق و شکل‌دهی زندگی اخلاقی نیازمند مطابقت فعل اخلاقی با مثال‌های مطلق اخلاقی است که جایگاه آن عالم مُثُل است. بنابراین شکل‌دهی زندگی اخلاقی شایسته جایگاه انسان، بدون درک متافیزیک ممکن نخواهد بود. نه متافیزیک بدون اخلاق معنا دارد و نه اخلاق بدون متافیزیک وجود خواهد داشت. می‌توان ادعا کرد که اخلاق همان متافیزیک است. حاکم عالم مُثُل، مثال‌نیک می‌باشد که این مسأله نشان‌دهنده حاکمیت عقل (اخلاق) بر مُثُل است. لذا در فلسفه افلاطون، نه می‌توان ادعان داشت که اخلاق بر متافیزیک تقدم دارد و نه می‌توان ادعا کرد که متافیزیک بر اخلاق تقدم دارد. به عبارتی دیگر، اخلاق و متافیزیک یک چیز هستند. اما دو نام متفاوت به آن نسبت داده‌اند.

مشارکت نویسندگان

نگارش این مقاله توسط فاطمه آقاجانی انجام شده است و آقای دکتر رمضان مهدوی آزادبنی به عنوان استاد راهنما و خانم دکتر کوبک دارابی به عنوان استاد مشاور، ناظر و راهگشا برای نویسنده اول بودند.

تشکر و قدردانی

این پژوهش از رساله کارشناسی ارشد فاطمه آقاجانی استخراج شده است و از این جهت از دانشگاه مازندران به عنوان حامی معنوی قدردانی می‌شود.

تعارض منافع

هیچ‌گونه تعارض منافع توسط نویسندگان بیان نشده است.

منابع و مآخذ

- Pour Hosseini S A. [Translation of *Plato*]. Brun J (Author). Tehran: Homa Publishing House; 1984. Persian
- Cooper J. M. *Plato: Complete Works*. United States: Hackett Publishg Company; 1997.
- Mojtabawi S J. [translation of *History of Philosophy*] Copleston F (Author). Tehran: Soroush Publishing; 1996. Persian.
- Cornford F. *Plato's theory of knowledge*. Britain: Routledge; 2013.
- Shahrayini M. [Translation of *Outline of Spinoza's Philosophy*]. Errol H (Author). Tehran: Ney; 2010. Persian.
- Field G. *Socrates and Plato: A Criticism of Professor AE Taylor's' Varia Socratica*. Britain: Parker & Company, 1913.
- Fine G. *The Oxford Handbook of Plato*. New York and Oxford: Oxford University Press; 2019.
- Grotius H. *Hugo Grotius on the law of war and peace*. England: Cambridge University Press; 2012.
- Ilodigwe D. *Plato's Concept of Metaphysics*. Ekpoma Review. 2017; 4(1).
- Löwe C. *Thomas Aquinas on the Metaphysics of the Human Act*. England: Cambridge University Press; 2021.
- Moser P. *The Oxford handbook of epistemology*. New York and Oxford: Oxford university press; 2005.
- Moss J. *Plato's epistemology: being and seeming*. New York and Oxford: Oxford University Press; 2021.
- Shakibapour E. [Translation of *Being and Nothingness*]. Sartre J (Author). Qom: Shahriar; 2010. Persian
- Strauss. L, Joseph C. *History of political philosophy*. United States: University of Chicago Press; 2012.
- Zagzebski L. Individual Essence and the Creation. *Divine and Human Action: Essays in the Metaphysics of Theism*. 1988:119-44.
- Khorasani sh. [Translation of *Metaphysics*]. Aristotle (Author). Tehran: Hekmat; 1987. Persian .
- Davoudi A M. [Translation of *History of Philosophy in the Greek Period*] Bréhier E (Author). Volume 1. Tehran: University of Tehran; 1973. Persian.
- Lotfi M H. [Translation of *Greek Thinkers*]. Gomperz T (Author). Volume 2. Tehran: Kharazmi; 1996. Persian.
- Sazger L. [Translation of *The Dream of Wisdom: A History of Western Philosophy from Ancient Greece to the Renaissance*] Gottlieb A. (Author). Tehran: Qoqnos; 2005. Persian.

- Fathi H. [Translation of *History of Greek Philosophy*] Guthrie W.K.C (Author). Tehran: Fekrurooz; 1998. Persian.
- Golabi F, Shahbazi Qeechag E. [Translation of *Epistemological Essays*]. Habermas J, Popper K. R (Authors). Tehran: Tisa; 2014. Persian.
- Hanaei Kashani M S. [Translation of *Thinking in Antiquity*]. Irwin T (Author). Tehran: Qaseeda; 2001. Persian.
- Nazari B. [Translation of *Critique of Pure Reason*]. Kant I (Author). Kermanshah: Bagh Ney; 2010. Persian.
- Foladvand E. [Translation of *Plato*]. Kinney J (Author). Tehran: Kakhkashan; 1994. Persian.
- Vasigh GH. [Translation of *Scientific and Critical Philosophical Culture*]. Lalande A (Author). Tehran: Ferdowsi; 1993. Persian.
- Foladvand E. [Translation of *Scientific and Great Philosophers*]. Maggie B (Author). Tehran: Kharazmi; 1993. Persian.
- Zahiri N. [Translation of *Epistemology*]. Martin R. M (Author). Tehran: Qoqnos; 2015. Persian.
- Rahmati I. [Translation of *History of Moral Philosophy*]. McIntyre A (Author). Tehran: Hekmat; 1966. Persian.
- Asadi A. [Translation of *Knowledge of Knowledge*]. Morren E (Author). Tehran: Soroush; 1995. Persian.
- Mojtabawi, J. [Translation of *The Generalities of Philosophy*]. Popkin R , Stroll A (Author). Tehran: Hekmat; 2010. Persian.
- Ghavam Safari M. [Translation of *Aristotle*]. Ross D (Author). Tehran: Fekrurooz; 1998. Persian.
- Ross D. *Plato's theory of ideas*. Philosophy: 1952;27 (101).
- Stockhammer M. *Plato Dictionary*. New jersey: Littlefield. Adams & Co; Totowa. 1965.
- Alia M. [Translation of *Introduction to Plato*]. Strathern P (Author). Tehran: Markaz Publishing House; 2000. Persian.
- Mahdavi Y. [Translation of *Discussions in Metaphysics*]. Waal J (Author). Tehran: Kharazmi; 1996. Persian.
- Lotfi M H. [Translation of *Paidia*]. Yager W (Author). Tehran: Kharazmi; 2014. Persian.

معرفی نویسندگان

فاطمه آقاجانی مدرک کارشناسی الهیات و کلام اسلامی را از دانشگاه فرهنگیان پردیس امام خمینی (ره) گرگان و کارشناسی ارشد را از دانشگاه مازندران اخذ کرد. ایشان در طی دو سال تحصیل در دانشگاه مازندران، عنوان دانشجوی برتر در رشته تحصیلی فلسفه و کلام اسلامی را کسب کرد. چاپ سه مقاله علمی پژوهشی در حیطه اندیشه افلاطونی و چندین مقاله در کنفرانس بین‌المللی و همایش ملی از دستاوردهای ایشان است.

Aghajani F. MA of Islamic Philosophy and Theology: University of Mazandaran, Iran.

Ftmh.aghajani99@gmail.com

رمضان مهدوی آزادبونی دانشیار گروه فلسفه و کلام اسلامی دانشکده الهیات دانشگاه مازندران است. ایشان کارشناسی ارشد پیوسته الهیات گرایش فلسفه و کلام اسلامی را از دانشگاه امام صادق (ع) و دکترای فلسفه دین از دانشگاه پنجاب کشور هندوستان در سال ۲۰۰۵ اخذ کرده است. چهار جلد تألیف و ترجمه کتاب و نزدیک به صد مقاله در مجلات پژوهشی داخلی و خارجی و نیز در همایش‌های ملی و بین‌المللی چاپ کرده است. همکاری با مجلات خارجی و داخلی به عنوان هیئت تحریریه و داور مقالات و نیز سردبیری مجله کاوش‌های فلسفه و دین از فعالیت‌های پژوهشی ایشان است. استاد معارف برگزیده، محقق معارف برگزیده و محقق برگزیده مؤسسه پژوهشی میان‌رشته‌ای در سال ۲۰۰۸ از جمله عناوینی است که کسب کرده است.

Mahdavi Azadboni R. Associate Professor, University of Mazandaran Babolsar, Mazandaran, Iran. r.mahdavi@umz.ac.ir

کوکب دارابی استادیار دانشگاه مازندران است. عنوان مدرک دکتری ایشان حکمت متعالیه است که در مهر ماه ۱۴۰۰ اخذ کرده‌اند و در بهمن ۱۴۰۱ به عنوان عضو هیئت

علمی دانشگاه مازندران جذب شده اند. همچنین از سال ۱۳۹۲ تا ۱۴۰۱ در دانشگاه‌های مختلف از جمله دانشگاه فردوسی مشهد، دانشگاه فرهنگیان مشهد و دانشگاه کوثر بجنورد تدریس داشته‌اند. مقالات «فرایند تکاملی آفرینش از دیدگاه ملاصدرا»، «نسبت توحید با معاد از دیدگاه ملاصدرا»، «تبیین بقا و فنا موجودات از دیدگاه حکمت متعالیه»، و «تبیین شرور بر اساس وحدت شخصی وجود صدرايي» چاپ کرده است.

Darabi K. Assistant Professor, University of Mazandaran, Babolsar, Mazandaran, Iran.

k.darabi@umz.ac.ir

How to cite this paper:

Fatemeh Aghajani, Ramezan Mahdavi Azadboni and Kokab Darabi (2025). The Relationship between Plato's Ontological View and his Ethical Theory. *Journal of Ontological Researches*, 14 (27), 81-109. Persian.

DOI: 10.22061/orj.2025.2368

URI: https://orj.sru.ac.ir/article_2368.html

Copyrights for this article are retained by the author(s) with publishing rights granted to SRU Press. The content of this article is subject to the terms and conditions of the Creative Commons Attribution 4.0 International (CC-BY-NC 4.0) License. For more information, please visit <https://www.creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/legalcode>.